

Indmeldelse:

Send en e-mail til
kohavensvenner@gmail.com samt
kontingent kr. 100 til konto
1551-10015413 eller via
MobilePay til 17765.

Formand: Biolog Thor Hjarsen,
thorhjarsen@mail.dk

Næstformand: Lars Michael
Nielsen

Redaktør: Ib Fagerlund

Kasserer og medlemsadministration:
Ulla Skytte

Øvrige bestyrelse: Poul Erik
Pedersen, Klavs Nielsen, Troels Leuen-
hagen Petersen, Max Herzog og Maja
Balle.

Følg os på Facebook
"Hellebæk Kohaves Venner"
og på
www.kohavensvenner.dk

Bliver Hellebæk Kohave og Teglstруп Hegn naturnationalpark?

Af Ulla Skytte, Maja Balle, Ib Fagerlund, Troels Leuenhagen Petersen, Lars Michael Nielsen, Max Herzog, Klavs Nielsen, Poul Erik Pedersen og Thor Hjarsen.
Alle fra bestyrelsen for Hellebæk Kohaves Venner.

Debatten om naturnationalparke-
rne kører på de høje nagler for
tiden – og ikke mindst forud for
det netop afholdte kommunal-
valg. Beklageligvis er meget af
debatten "forurennet" af direkte
fejl- og misinformation. Det er vi
rigtigt kede af og beklager. Vi har
i valgkampen sågar oplevet lokale
politikere på valg sammenligne
området omkring et gammelt ba-
dekar på en lille hestefold, med
en 210 ha stor sø i et forsøg på at
dokumentere at græssende dyr
forårsager optråd.

Måske er processen ikke håndte-
ret på smarteste vis af Miljømi-
nisteriet, men vi er lokalt forun-
drede over den store modstand,
da vi jo i Hellebæk Kohave har
haft græsning i mere end 15 år.
I samarbejde med Hellebæk Ko-
haves Venner har Naturstyrelsen
løbende udvidet hegningen, fjer-
net hegnet langs Gl. Hellebæk-

vej, og for få år siden gået over til
ekstensiv helårsgræsning. Og der
har hele tiden været plads til alle
slags friluftsliv. På mange måder
en 1:1 "mini-model" for naturna-
tionalparkerne.

Hellebæk Kohave var på Miljø-
ministeriets første bruttoliste for
de næste 10 naturnationalparker,
men blev sidenhen fjernet, da
den 2. version af bruttolisten blev
offentliggjort.

Det skete med følgende begrun-
delse: "... på grund af den unikke
og meget sårbare kulturarv i om-
rådet" med specifik henvisning til:
"... jordanlæg, såsom kanaler og
opstemninger, der går tilbage til
1500-tallet samt senere etablere-
de kanaler og dæmninger, der er
anlagt i forbindelse med den in-
dustrielle udnyttelse af området i
1800-tallet, og et lag af bygninger
til industrielt brug, der går tilbage
til slutningen af 1700-tallet".

FAKTA

OM GRÆSNING OG DYREVELFÆRD

- Dyrevelfærdsloven glæder hele landet, alle husdyr og derfor også i en kommende naturnational park.
- Friluftsliv kan foregå uhindret indenfor en hegning der græsses ekstensivt med rolige, hårdføre racer.
- Biodiversitet fremmes og genoprettes gennem ekstensiv græsning. Det er én af hovedindsatserne biodiversitetsforskerne anbefaler.

Vi er naturligvis enige i, at hen-
syn må og skal tages til kultur-
minder, men må også påpege, at
disse anlæg blev etableret på et
tidspunkt, hvor der var betydeligt
flere græssende dyr i landskabet.

Datidens bønder havde køer, he-
ste og grise gående frit. Der var
desuden meget mere vand i land-
skabet på grund af ingen eller
ringere dræning end i dag. Det er
derfor svært at tro på, at eksten-

siv helårsgræsning og genskabelse af vådområder for biodiversitetens skyld kan true kulturminderne i et omfang, så området blev pillet af ministeriets bruttoliste. Vi savner i hvert fald en nærmere analyse. Ikke mindst fordi vi allerede i dag har flere af sådanne historiske jordanlæg indenfor den nuværende hegning, mens det slid og nedbrud vi observerer af fx jord- og stendigerne kommer fra friluftsliv og især uautoriserede mountainbike-spor. Vi mener, at der er al mulig grund til at få området ”løftet op” til en status af naturnationalpark og tilbage på Miljøministeriets bruttoliste. Det vil betyde at den gode og ekstensive helårsgræsning kan udvides til at dække et større areal og med flere arter. Og ikke

mindst at der bliver et budget til både dette og til udvikling af friluftslivet og naturformidlingen. Med naturnationalparkstatus er der ingen, der siger, at hele området skal hegnes. Derfor kan den konkrete hegnslinje naturligvis føres uden om sådanne gamle kulturminder, hvis der skal tages særlige hensyn. Det er værd at huske på, at en naturnationalpark hverken er ensbetydende med 2 meter høje hegn eller adgang forbudt. Uanset meget misinformation har drejet sig om dette. Desuden er der videnskabelig evidens for, at ekstensiv helårsgræsning fremmer biodiversitet. Også i skov. I vores område vil det mest oplagte være - og som vi har arbejdet på i snart 5 år - at få udsat hård-

føre heste (fx exmoor-hest) sammen med de nuværende gallo-way- og angus-køer. Hertil er den nuværende hegnshøjde tilstrækkelig.

Hellebæk Kohave og Teglstrup Hegn er kendetegnet ved mange brugere og meget friluftsliv, også indenfor den nuværende hegning, og mange har derfor vænnet sig til de græssende dyr. Græssende dyr forhindrer ikke friluftslivet men sikrer spændende oplevelser med mangfoldig og varieret natur. Det ved alle, der har været i Kohaven vist godt.

Slutteligt skal vi heller ikke glemme, at denne lille forenings engagement i formidling og forvaltning også er en faktor, som kan bidrage til en naturnationalpark. Vi har i snart 16 år været engageret i dette, og der er derfor allerede et frivillignetværk tilstede, som kan bidrage. Vi mener derfor - naturligvis - at Hellebæk Kohave/Teglstrup Hegn skal tilbage på listen over naturnationalparker og fik endda i starten af november Helsingør Kommunes opbakning til dette.

FAKTA

DOKUMENTATION

- Hellebæk Kohaves Venner indstillede den 2. august 2021 Hellebæk Kohave og Teglstrup Hegn til naturnationalpark i forbindelse med Miljøministerens runde med indsamling af borgerforslag. Vores argumenter var følgende:
- Hellebæk Kohave og skovene omkring er i alt på 1.000 ha sammenhængende natur, udlagt som Natura 2000, og med meget høje biodiversitetsværdier.
 - I dag er allerede 235 ha hegned med ekstensiv helårsgræsning af hårdføre kvæg, med synlig positiv effekt der allerede, efter 3. sæson, kan ses i fht bredbladede urter over store arealer.
 - Området er velbesøgt og befolkningen har gennem snart 15 år været vant til græssende dyr bag hegn på arealerne. Færdsel og alle typer friluftsliv foregår problemløst – herunder også idrætsaktiviteter som MTB, cykling, O-løb m.m.
 - Området besøges af mange borgere, og endda også mange med særlige naturinteresser – herunder årligt hundredevis af fuglekiggere.
 - Naturformidlingspotentialet er stort og kan udvikles betydeligt – herunder i samarbejde med lokale foreninger, som vores, Hellebæk Kohaves Venner. Det vil på sigt endda være oplagt at opføre et mindre naturformidlingscenter på arealet ved den gamle avlsgård, hvor der i dag også er etableret en primitiv lejrplads og bålplads.
 - Den nuværende hegning kan med stor fordel udvides til at omfatte Hellebæk Skov syd for Gl. Hellebækvej (hundeskovsarealet kan derved bibeholdes) og en todelt hegning i Teglstrup Hegn, gennemskåret af Esrumvej.
 - Hele områder lægges i forvejen som urørt statsskov, pba en forskningsbaseret prioritering og anbefaling, hvor indfasning allerede er igangsat gennem fjernelse af eksoter på større arealer. Desuden gennemføres en række biodiversitetsforbedrende aktiviteter i skoven i fhm EU Life Open Woods, herunder veteranisering og hydrologi. For at fastholde disse tiltag vil bl.a. indførelse af ekstensiv græsning med minimum hårdføre kvæg- og hesteracer være oplagt, omkostningseffektivt og biologfagligt velbegrundet.
 - Hellebæk Kohaves Venner er af den opfattelse,, at de nuværende galloway og angus snarets muligt bør suppleres med en reproducerende bestand af ikke-opsøgende exmoor eller konik mhp at få et større og mere varieret græsningseffekt. Dette bør gælde både i den nuværende hegning, samt naturligvis hvis hele området udlægges til naturnationalpark.
 - Hellebæk Kohaves Venner er af den opfattelse at der skal vælges 2- eller 3-trådet el-hegn, der sikrer uhindret passage for hjorte. Rådyr passerer i dag uden problemer det nuværende hegn.
 - Hellebæk Kohaves Venner er af den opfattelse at en kommende naturnationalpark vil være et stort fremskridt for den lokale natur og den lokale befolkning, og at det er væsentligt at proportionaliteten fastholdes i fht vægtningen af friluftslivet. P.t. oplever vi desværre, at ganske få lokale ryttere i området tilsyneladende kan tilsidesætte de forskningsbaserede anbefalinger om samgræsning med heste og kvæg, og dermed fratages meget større grupper af ”almindelige” naturgæster, samt mange specielt naturinteresserede potentielle naturoplevelser i området.

Strandoverdrevet ved Julebæk

Tekst og foto: Klavs Nielsen

Overdrevet er et langt smalt græsbevokset areal beliggende mellem Strandvejen og kysten og ejet af Staten. På den modsatte side af vejen er der en lang P-plads ind mod skoven. Når man kører ad Strandvejen mellem Hellebæk og Helsin-

gør, kan man næsten ikke undgå at lægge mærke til dette åbne område med fri udsigt og adgang til stranden og havet. Og mange har sikkert gået gennem området på vej fra P-pladsen til stranden. Men området fortjener opmærksomhed. Det er det eneste af sin art i foreningens ansvarsområde.

Skjoldlav-fontænehat er en køn lille svamp, som altid vokser sammen med skjoldlav. Den er sjælden i Danmark, og der er langt til det nærmeste kendte voksested vest for Tisvilde.

Nikkende Kobjælde har efter sigende være mere talrig på overdrevet. Nu er der kun et enkelt eksemplar tilbage trods et forsøg på at udrydde den ved opgravning forrige sommer.

Det viser sig bl.a ved, at der er en række plantearter, som kun er fundet her: Nikkende Kobjælde. Knold-ranunkel, Vår-vikke og Strand-flad-bælg. Der er også fundet en række interessante svampe og insekter.

Området har karakter af overdrev. Det er meget sandet og dermed ret næringsfattigt, hvilket tilgoder de små og langsomt voksende urter, som ikke tåler konkurrencer fra de større og mere næringskrævende urter.

Vår-vikke er en meget lille plante som man først opdager, når man lægger sig ned på knæ og kigger godt efter.

Køllesvampe findes i mange forskellige former og farver. For at de kan bestemmes, må man studere sporerne i et mikroskop.

Men trods de gode forudsætninger er meget store dele af arealet bevokset med græsser, som skaber et tykt lag af førne, hvilket forhindrer de små arter i at etablere sig.

Reelt er der kun nogle ganske få kvadratmetre med lave urter og en hel del skjoldlaver. Og det er her man finder de fleste af de små interessante svampe og urter.

Derfor burde området plejes. Græsset skal helst slås årligt og fjernes fra området. Det ville sikre de små, lave og artsrige områder og på sigt give dem mere plads.

Puppe-snyltekølle lever på underjordiske sommerfuglepupper. Frugtlegemet tv er gået i stykker.

Kegle-vokshat er en meget variabel svamp, som bl.a kan kendes på, at den bliver sort med alderen.

Nyt om stenprojektet

Tekst og foto: Thor Hjarsen, formand

Som vi tidligere har berettet, genoprettes store sten i overfladen i Hellebæk Kohave. De store kampesten er indkøbt og har nu ligget længe, men vil hen over vinteren blive placeret i landskabet. Projektet er et forslag fra os og sker i et samarbejde med Naturstyrelsen Nordsjælland.

Sådanne sten har gennem 10.000vis af år presset sig op gennem jorden som en helt naturlig geologisk proces. Og i hundredevis af år (og stadigvæk) har bønder fjernet sådanne sten fra deres marker for at dyrke. I dag finder vi sådanne sten i de fredede stendiger i skoven og langs skovbryn. Og dem kan vi naturligvis ikke pille ved! De er vigtige kultur-

minder - og faktisk nu også levesteder for en mængde arter.

Så for at genoprette sten i overfladen som naturligt landskabselement i græslandsoverdrev, og ikke mindst som levested for fugle, insekter, firben, mosser og laver, bliver disse kampesten efter sommeren spredt i 3-4 forudbestemte områder og delvist nedgravet.

Der vil derfor også være lidt aktivitet med maskiner i en begrænset periode. Vi håber på jeres forståelse. For naturens skyld.

Det her er faktisk lidt det samme, man gør, når man naturgenopretter stenrev i havet eller stenstryg i vandløb. Her er det bare på land!

Bestyrelsens beretning for Hellebæk Kohaves Venner

2019-2021

Siden sidste generalforsamling afholdt den 20. marts 2019 er meget vand løbet i åen – lokalt, nationalt og globalt! COVID-19 har umuliggjort medlemsaktiviteter i form af ture og møder og generalforsamlinger blev udsat igen og igen. Men nu lykkedes det.

Vi er i gang igen. Og vi skal lige op i gear. Også som frivillig bestyrelse. Pandemien betød for os – som alle andre steder – at bestyrelsen også måtte arbejde hjemmefra, og afvikle web-møder. Men i stå gik vi ikke!

Det har besværliggjort meget, fjernet det sociale ved at kunne mødes, men faktisk også åbnet op for hurtige og fleksible møder. Uden corona! Kortvarigt var der dog en åbning i 2020, hvor vi mødtes – fejret med Corona (øl)!

Som nævnt har bestyrelsesarbejdet ikke ligget stille uanset COVID-19. Vi har i hele perioden ar-

bejdet ”bag kulissen” med at sikre områdets biodiversitet.

Som de fleste af foreningens medlemmer allerede ved, har foreningens aktivitetsprogram været ramt af mange aflysninger. Vi er altid glade for at mødes med vores mange loyale medlemmer til formidlingsture i Kohaven og i skovene omkring, og derfor er vi naturligvis ærgerlige over, at vi har været afskåret fra muligheden for

at opleve naturens mange facetter sammen i felten.

De guidede ture som blev gennemført med god medlemsdeltagelse i 2020 var bl.a. nattergaleturen, guldsmedeturen, havfugletur, de vilde blomsters dag. Derefter en nedlukning, og i 2021 kom vi i gang igen med endnu en nattergaletur og de vilde blomsters dag. Nu har vi så et turprogram, som dækker for den sidste del af 2021.

Vi har udsendt 5 nyhedsbreve siden sidste generalforsamling i marts 2019 og til i dag, og et nyt er på vej. I nyhedsbrevene har vi berettet om stort og småt, fx om det igangværende forskningsprojekt, som Københavns Universitet gennemfører om effekten på biodiversiteten af græsningen.

Det er vores opfattelse, at medlemmerne er glade for nyhedsbrevet, om end det kræver ganske mange ressourcer af den lille bestyrelse.

Vores Facebook-side er også særdeles velbesøgt, og vi bruger den aktivt til både at fortælle om området, dele nyheder, annoncere ture, samt være i dialog med medlemmer og interesserede.

Mange af vores opslag deler vi i andre større lokale Facebookgrupper. Disse opslag kan derfor få ganske mange visninger. En film vi optog af Morten, kvægejereren, der beder om, at hunde holdes i snor,

blev set mere end 10.000 gange!

Vi har yderligere fået nyt design på hjemmesiden, smukt lavet af bestyrelsesmedlem Ib Fagerlund – se www.kohavensvenner.dk, og sågar en helt ny medlemsfolder, trykt i 1000 eksemplarer på rigtig trykkeri.

Vi har haft en løbende dialog med Naturstyrelsen Nordsjælland, men de 1-2 x om året, vi har mødtes med dem, har også været umuligt pga COVID-19. Lige før sommerferien fik vi dog første møde længe. Løbende har vi dog haft dialog med både den ansvarlige skovfoged og kvægejerne, og mødtes med dem i felten for at tale fx græsningstryk. På baggrund af vores forslag har Naturstyrelsen nu også igangsat et såkaldt ”stenprojekt”, hvor sten som levested genoprettes i Kohaven. Sten, der er vigtige for fx insekter, firben, fugle, larver, mosser.

Hele Teglstrup Hegn og Hellebæk skov udlægges som urørt skov – dvs Naturstyrelsens skovdrift ophører. Her har vi også store interesser i, at indfasningen bliver efter den bedste videnskabelige anbefaling, og med muligheder for naturop-levelser. Den nye forvaltningsplan skulle være lige på trapperne, og høringen deltager vi naturligvis i.

Vi har ansøgt, og i foråret 2021 fået optagelse i Helsingør Kommunes Naturgruppe, der er et rådgivende udvalg for kommunen af lokale interessenter. Idet vores interesseområde er kommunens største sammenhængende naturområder, mente vi, at vi var relevante i den sammenhæng. Ikke mindst fordi så mange borgere besøger området.

Vi har en repræsentant – Klavs Nielsen – i rådet for Nationalpark Kongernes Nordsjælland, og vi er netop for kort tid siden officielt blevet partner – med ret til at bære logoet!

På trods af COVID-19-forstyrrelser har der alligevel været en del ekstern interesse for det, vi har i gang i Kohaven. Husk på, at Kohavens

hegning på 235 ha er et af de første, største og indtil fornyligt eneste steder, hvor Naturstyrelsen har gennemført ekstensiv helårsgræsning stort set uden fodring.

Formand Thor Hjarsen har i anledning af sit daglige arbejde som biolog i WWF Verdensnaturfonden modtaget besøg på arealerne for at demonstrere, hvilke naturgenoprettende tiltag vi anvender i Kohaven. Det ene besøg på arealerne var i 2020 en ekskursion med Folketingets miljøordførere, og den anden samme år var med Miljøminister Lea Wermelin og hendes rådgivere. Men vi har også haft skoleklasser på besøg, samt frivillige fra andre små lokale naturforeninger.

Det har også haft høj prioritet at drøfte, hvordan dette spiller sammen med øvrige interesser i friluftslivet. Vi oplever, at interessen for Hellebæk Kohaves naturforvaltning er stadigt voksende.

Medier har der søreme også været forbi. Senest Radio4, der den 17. april i Programmet Vildspor havde en lang reportage. Tilfældigvis var TV2's vejrvogn også forbi – endda på samme dag.

https://www.radio4.dk/program/vildspor/?id=demokratisering-af-naturen_ep_17_04_21

Hegn i naturen debatteres livligt for tiden, men som vi ved fra "vores" område fungerer køer, der ikke fodres, hegn og friluftsliv fint sammen, og vi oplever meget sjældent problemer eller udfordringer. Og konkret er der i Kohaven blevet færre hegn, kvægriste og låger, da de to folde blev slået

sammen på vores opfordring. I det seneste 1½ år så vi voldsomt mange "corona-gæster", og i weekendene forår og sommer 2020 har P-pladsen ind i mellem været fyldt helt op. Vi velkommer de mange besøgende – men har dog jævnligt opfordret til, at hunde skulle være i snor, og affald tages med. Der har været lidt problemer.

Af nye opgaver der står foran os er fx: konstituering af den nye bestyrelse, høringssvar på forvaltningsplanen, planlægning af nyt nyhedsbrev, kommende turprogram for 2022, rådgivning til Naturstyrelsen Nordsjælland ifm stenprojektet, samt ikke mindst høringsvar på forvaltningsplanen for hele området. Der er nok at tage fat på, og nye kræfter er ALTID velkomne – man behøver IKKE være bestyrelsesmedlem for at skrive i nyhedsbrev, være turleder eller deltage i arbejdet med områdets natur.

I bestyrelsen lytter vi gerne til medlemmernes ønsker om særlige arrangementer eller ture. Vi har også budget til at invitere særlige foredragsholdere om viden, forskning eller naturrelate-

rede emner. Send os gerne nogle forslag, hvis I har ønsker til denne type aktiviteter, så vil vi undersøge mulighederne for at realisere dem.

I år siger vi goddag til to nye bestyrelsesmedlemmer – dem møder I lige om lidt; Max og Troels. Men vi siger også farvel til to. Tak til Abdi som vi desværre siger farvel til, og især tak til Stig som har gjort en mangeårig og aktiv indsats i foreningen.

Det var hermed bestyrelsens beretning.

*På vegne af bestyrelsen,
Thor Hjarsen, bestyrelsesformand*

GODKENDT PÅ GENERALFORSAMLINGEN
den 23. AUGUST 2021

Seneste arrangementer

19. september Havfugletur

Årets havfugletur var noget mere sommerlig end sidste års, da vi både havde sol, blå himmel og vindstille! Men dermed, så havde vi stort set heller ingen havfugle, som man især observerer på og efter dage med kraftig blæst fra vestlige og nordvestlige vindretninger. Til gengæld havde vi på grund ad sydøstenvinden en hel del trækkende musvåger, der kom glidende ind fra Øresund. Dertil traner, også på vej mod syd. Alt i alt en god formiddag, med fugle på stranden og i luften.

17. oktober Svampetur

Det blev en rigtig god tur med Anne Storgaard som turleder. Mere end 30 engagerede deltagere og 5 nye medlemmer til

foreningen. Mangfoldigheden af svampe var stor og næsten alle fik spisesvampe med hjem.

14. november VINTERFUGLETUR

Søndag d. 14. november var der “Vinterfugletur” i Hellebæk Kohave. Tørvejr og svag østlig vind dannede den vejræssige ramme for de 20 deltagere og turlederen Troels Leuenhagen Petersen. Der blev bogført 30 arter og trænet fuglestemmer - bl.a. vindrossel, sjagger, lille korsnæb, spætmejsse, grønsiken og gulspurv. Turens bedste fugl var en adult han blå kærhøg som højt på den grå himmel trak sydpå. Undervejs blev der også talt om det græssende kvægs betydning for biodiversiteten.

Kommende arrangementer

15. december kl. 19
Juleknas på Bølgen
Jämtlandsvej 1
3140 Ålsgårde

Traditionen tro inviterer vi til juleknas på Bølgen i Ålsgårde i december. Alle medlemmer er velkomne og foreningen byder på lidt julegodter og kaffe/te. Glögg kan tilkøbes.

Udover lidt information om foreningens igangværende projekter og planer for næste år, har vi inviteret edderkopspecialist **Frederik Leck Fischer** som vil give os en tour-de-force ind i edderkoppernes spændende verden ledsaget af hans fascinerede fotos. Der bliver også tid til spørgsmål om emnet.

Hvis alt går vel, kan vi også præsentere Hellebæk Kohaves Venners turprogram for 2022 denne aften.

Årets gang i Kohaven

